

Біздің қолымызда балабақшада балалар өздерін "үйде" сезінетін атмосфераны құру мүмкіндігі бар, ал педагогикалық этиканы меңгерген мұғалімдер ақкөңіл және жанашыр, олар таңертең балалар қуана жүгіреді, ал ата-аналар тәрбие туралы сөйлесуге қуанышты болады.

Күн сайын біз балаларды мейірімді, мейірімді, сыпайы, мұқият, жанашыр болуға үйретеміз. Егер біреу көгерген болса, олар тәрбиешінің бетіндегі жанашырлықты көреді; жетістікке жеткен кездегі қуаныш; сәтсіздікке ұшыраған кездегі қайғы. Олар бізді үнемі бақылап отырады. Күні бойы балабақшада болған балалар бізді мінез-құлық үлгісі ретінде көреді. Оған ең қымбат нәрсе – балалар сеніп тапсырылғанын ұмытпайтын мұғалім міндетті түрде өзінен сұрайды, ол өз балалары үшін кім? Ол қандай болуы керек?

Тәрбиеші шыдамдылық, жақсы оқу, ізгі ниет, әділеттілік, толеранттылық, эрудиция және т.б. сияқты қасиеттерге ие болуы керек.др.

Мектепке дейінгі тәрбиеші-ата-анасынан кейінгі қоғамдағы өмір ережелерін үйрететін, оның ой-өрісін кеңейтетін, адамзат қоғамындағы өзара әрекеттесуін қалыптастыратын алғашқы адам.

Бүгін біз педагогикалық этика мәселесінде өз білімімізді нығайтамыз.

Педагогикалық этика-бұл педагогикалық адамгершілік туралы ғылым, бұл мұғалімнің мінез-құлқының нормалары мен ережелерінің жиынтығы.

Бұл ұғымдарға, ең алдымен, кәсіби педагогикалық борыш, педагогикалық әділеттілік, педагогикалық Ар-намыс және қадір-қасиет, педагогикалық бедел және басқалары жатады

Іскерлік және кәсіби этиканың бірінші компоненті – жауапкершілік.

Сіз өзіңіздің мекемеде белгілі бір лауазымға ие екеніңізді және сізге белгілі бір жауапкершілік жүктелетінін басынан бастап түсінуіңіз керек. Сізде белгілі бір міндеттер бар, олар орындалуы керек. Өз қызметіне жауапкершілікпен қарау жоғары нәтижелерге кепілдік береді.

Жауапты қызметкер болу дегеніміз-барлық талаптарға адал және адал ниетпен жауап беру. Жауапкершілік дегеніміз-өзіне талапшыл болу, қиын жағдайлардан шығудың жолын табу, командада әрекет ету. Сізге маңызды шешім қабылдау, өз жұмысыңызды немесе мекеме қызметкерлерін ұйымдастыру қажет болуы мүмкін. Мұның бәріне дайын болу керек.

Іскерлік және кәсіби этиканың екінші компоненті-ұқыптылық. Нағыз кәсіпқой, сөзсіз, уақытты жақсы сезінуі керек және оның осы немесе басқа әрекетке қанша уақыт кететінін білуі керек.

Іскерлік және кәсіби этиканың үшінші компоненті-сыпайылық.

Әрдайым, кез-келген жағдайда, мұғалім жақсы тон ережелерін сақтауы керек екенін есте ұстаған жөн. Сыпайылық әрқашан теріс көзқарасты жеңе алады. Егер күтпеген қақтығыстар туындаса, онда барлық маңызды қайшылықтардың алдын алуға және бейтараптандыруға болады.

Сыпайы адаммен іскерлік қарым-қатынас орнату жағымды: көбінесе ол адал, жақсы, мейірімді қарым-қатынасты сақтауға тырысады.

Іскерлік және кәсіби этиканың келесі құрамдас бөлігі-сыртқы түрі.

Бүгінгі таңда кез-келген мамандыққа қойылатын талаптар соншалықты, сіз көрнекті және тартымды көрінуіңіз керек. Жақсы күтім, өзін-өзі бақылау, мейірімді және мейірімді әңгімелесуші болу мүмкіндігі құпталады. Сыртқы түрі көп нәрсені айта алады: адам өзіне соншалықты талапшыл, жеке Имидж жасауға қызығушылық танытады ма, сән мен сұлулықты түсінеді ме. Мүмкін, бәрі ұқыпты және жақсы күтімді әріптесімен сөйлесуге қуанышты болады.

Іскерлік этиканың тағы бір компоненті – жанжал жағдайынан сауатты шығу.

Кейде жұмыста жанжалды жағдайлар туындайды. Одан құтылу мүмкін емес: шұғыл шешімді қажет ететін сұрақтар кейде пайда болуы мүмкін. Қызметкердің өзін қалай ұстайтынына көп нәрсе байланысты: оған басшылардың, әріптестердің көзқарасы, өзінің көзқарасы және ұжымдағы жағдайы. Егер сіз даулы мәселелерді шешуге дипломатиялық тұрғыдан қарауды білсеңіз (және олар сөзсіз пайда болады), онда әріптестеріңіздің құрметіне кепілдік беріледі. Сіз этикалық принциптерсіз жасай алмайсыз. Болашақта бір рет жіберілген қателіктерді қайталамауға тырысып, кез-келген жағдайға жеке қарау керек.

Кәсіби этиканың тағы бір компоненті. Бұл-мамандықта дамуға деген ұмтылыс.

Кәсіби өсу мен дамуға ұмтылу өте мақтауға тұрарлық және бұл тәсіл жақын арада міндетті түрде байқалады. Бірақ мұнда бір тілек жеткіліксіз. Сіздің ниетіңізді жүйелі іс-әрекеттермен және нақты нәтижелермен нығайту қажет. Кәсіби салада жетілдіруге ұмтыла отырып, жұмыс істеу жеткіліксіз екенін есте ұстаған жөн. Кәсіби әдебиеттерді оқу, біліктілікті арттыру курстарынан өту өте маңызды.

Педагогикалық этика принциптердің мәнін ғана емес, сонымен бірге оның негізгі категорияларының, моральдық құндылықтарының мәнін де қарастырады.

Моральдық құндылықтар-бұл жақсылық пен жамандық, әділеттілік, Ар-намыс және т.б. идеялар жүйесі, олар өмірлік құбылыстардың сипатын, адамдардың адамгершілік қасиеттері мен іс-әрекеттерін, олардың қызметі мен қоғамдағы қатынастарының әлеуметтік маңыздылығын бағалаудың бір түрі болып табылады.

Бұл ұғымдарға, ең алдымен, кәсіби педагогикалық борыш, педагогикалық әділеттілік, педагогикалық Ар-намыс және қадір-қасиет, педагогикалық бедел және басқалары жатады.

Кәсіби қарыз. Бұл тұжырымдамада қоғамның мұғалімнің жеке басына, оның кәсіби міндеттерін орындауға қойылатын талаптары мен моральдық талаптарының жиынтығы туралы түсінік шоғырланған: белгілі бір еңбек функцияларын жүзеге асыру, оқушылармен, олардың ата-аналарымен, жұмыс әріптестерімен дұрыс қарым-қатынас орнату, таңдалған мамандыққа, өзінің педагогикалық ұжымына және жалпы қоғамға деген көзқарасын түсіну.

Балаларды оқыту мен тәрбиелеумен айналыса отырып, мұғалім қоғам алдындағы жоғары моральдық міндеттерді түсінеді және жүзеге асырады.

Әділеттілік-моральдық сананың ең жалпы ұғымдарының бірі және этиканың маңызды категорияларының бірі. Жеке адамдар мен ұжымдарға қатысты әділеттілік ұғымы нақтырақ: бұл адамдардың қадір-қасиеті мен олардың әлеуметтік танылуы арасындағы байланыс. Педагогикалық этикада әділеттілік ұғымының өзіндік ерекшеліктері бар. Педагогикалық моральдағы әділеттілік-бұл мұғалімнің объективтілігінің, оның адамгершілік тәрбие деңгейінің (мейірімділік, принциптілік, адамгершілік), оның оқушылардың іс-әрекеттерін бағалауында, олардың оқуға деген көзқарасында, әлеуметтік пайдалы қызметінде және т.б. әділеттілік жақсылық ұғымымен тығыз байланысты. Әділетсіз жақсылық жоқ.

Мұғалімнің мейірімділігі, ең алдымен, баланың бүгінгі мен болашағы үшін үлкен жауапкершілік сезімі. Мейірімділікке, тәлімгер болуға құқылы, ол өзінің тәрбиеленушісінің жан дүниесінің нәзік қимылдарын жанашырлықпен қабылдайды. "Мейірімділіктің ең маңызды, айқындаушы реңктерінің бірі - тәрбиешінің ерік-жігерінің беріктігі, рухани бостықтың, жалғандықтың ең кішкентай белгісіне төзбеушілік", - деп жазды В.А. Сухомлинский. - Әділдік-баланың тәрбиешіге деген сенімінің негізі. Бірақ абстрактілі әділеттілік жоқ – даралықтан тыс, жеке мүдделерден, құмарлықтардан және импульстардан тыс. Әділ болу үшін әр баланың рухани әлемін білу керек".

Кәсіби абырой мен абырой. Педагогикалық этикадағы Ар – намыс пен қадір-қасиет-бұл мұғалімнің өзінің маңыздылығын түсінуін ғана емес, сонымен бірге оның моральдық еңбегі мен қасиеттеріне қоғамдық құрметпен қарауды білдіретін ұғымдар.

Қоғамдағы мұғалімнің ар-намысы мен қадір-қасиетін тек өзі ғана емес, сонымен бірге педагогикалық өмірдің барлық салты, әдет-ғұрыптар мен дәстүрлер, педагогикалық ұжымдағы адамгершілік қатынастар жүйесі қорғайды.

Педагогикалық моральдағы Ар-намыс ерекше, өйткені ол мұғалімнің тек мұғалімдер ұжымында ғана емес, сонымен қатар оқушылар мен олардың ата-аналары арасында қолданатын құрмет шарасын білдіреді. Мұғалімнің оқушының жеке қадір – қасиетін құрметтеуі-оқушылар арасында өзінің қадір-қасиетін танудың маңызды шарты. Өзінің кәсіби борышына мойынсұнып, мұғалім оқушыларда Ар-намыс пен қадір-қасиет сезімін қалыптастыруға міндетті, бұл одан жоғары талапшылдық пен сеніммен ұштастыра отырып, оларға барынша құрмет көрсетуді талап етеді.

Педагогикалық ар-ождан. Педагогикалық этикада бұл адамның мінез-құлқының ішкі реттеушісі. Педагогикалық ар-ұждан мұғалімді өз білімін, тәжірибесі мен қабілеттерін пайдалана отырып, адамдарды оқытуға, тәрбиелеуге және тәрбиелеуге шақырады. Педагогикалық ар-ождан мұғалімге оқушылар келтірген ұсақ реніштерді ұмытып кетуді және ең қатаң сот оқушылардың білімі мен мінез-құлқында кездесетін оқыту мен тәрбиедегі кемшіліктер үшін өзін соттауды айтады. Педагогикалық ар-ұждан ерекше педагогикалық интуицияның дамуын ынталандырады. Мұғалімге тек ақылмен ғана емес, сонымен бірге олардың қателіктері мен қателіктерін түсіну өте маңызды. Ұят-ар-ұжданның моральдық барометрі. Тәрбиелі адамда ол әрқашан моральдық нормалардан ауытқуға жауап береді.

Педагогикалық еңбектің ерекшелігі мұғалімді үнемі жеке бақылауда болуға, оқушылардың, олардың ата-аналарының көзімен өздеріне қарауға шақырады. Педагогикалық ар-ождан-бұл мұғалімнің өз іс-әрекеті үшін ғана емес, сонымен бірге адал өмір жолына дайындалуға шақырылғандардың мінез-құлқы мен болашақ қызметі үшін жауапкершілікті сезінуі.

Педагогикалық билік. Мұғалімнің педагогикалық қызметі, егер ол оқушылар, әріптестері мен ата-аналары арасында лайықты беделге ие болса, сәтті болуы мүмкін.

Мұғалімнің беделі-оның оқушылар мен әріптестер ұжымындағы моральдық мәртебесі, бұл беделді және құрметті мұғалім тәрбиеленушілердің мінез-құлқын реттейтін, олардың сеніміне әсер ететін пәннің бір түрі. Бұл мұғалімнің жеке және кәсіби қасиеттерінің бүкіл кешеніне және оның әлеуметтік құндылықтарға қатынасына байланысты.